

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

195. Quidam vir in absentia coniugis sæpiùs habuit delectationem de actu
conuigij præterito, etaim futuro ac si actu præsens esset, sine tamen
aliquo periculo polutionis. Confessarius abligauit illum ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76405](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76405)

ritatem, qui illam inuenerunt & probauerunt referendum existimo. Sanè quia benigna est, & in coniuges indulgens, si quis eam sibi sequendam crederet, non magnopere repugnabo. Ita Banny. Et idèd, quidam Confessarius excusabat Coniugem, quæ, cum maritus illam osculabatur in pollutionem incidebat: & etiam excusabat ipsum virum, quando osculabatur uxorem ad excitandum amorem, vel ad eum conseruandum, & præter intentionem pollutio sequebatur.

2. Sed hæc opinio displicet Ioanni Præposito in 3. part. D. Thom. quæst. 6. de Sacram. matrimon. dub. 25. num. 186. vbi sic ait. Coniuges, qui actum conjugalem exercere possunt absque graui peccato se mutuo amplecti, tangere, osculari, &c. quamuis hos actus ad copulam non referat: quia tales actus ratione contractus, & status matrimonialis honestantur, & redduntur licite; ac proinde suam malitiam debent aliunde contrahere: non contrahunt autem aliunde, quàm quòd non ordinentur in finem, & proinde solum inuenitur defectus ordinationis in finem, qui solum venialem malitiam continet.

3. Probat. Coniux ratione contractus matrimonialis habet dominium corporis suæ compartis in ordine ad actum carnalem; & proinde in ordine ad actus natura sua præuios: quo dominio, & vsu dominij non priuatur, eo quòd hic & nunc nolit actum consummatum. Aduerte tamen debere abesse periculum pollutionis & scandalum in alterutra parte.

4. Dices hi actus de se sunt liciti, tantumque contrahunt malitiam venialem propter defectum ordinationis in finem: actus autem licitus & honestus non contrahit mortalem malitiam ex præuisa pollutione, &c. Ergo, &c. Respondeo sepositis opinionibus, quæ versantur circa materiam minoris propositionis, negando eandem minorem quoad actus, de quibus est sermo: nam tactus, oscula, amplexus inter coniuges eatenus licent, quatenus quærentur intra limites matrimonij: & per consequens, in quantum nihil sequitur repugnans fini, & institutioni seminis: sequitur autem aliquid repugnans, si semen extra vas effundatur, neque pollutio in eo casu dici potest solum permilla, cum sequatur ex impetu illius motus carnalis, qui per se intenditur. Confirmatur: petere debitum cum aperto periculo effusionis seminis extra vas naturale est peccatum mortale: ergo etiam actus subordinati contrahent malitiam mortalem, si subit consimile pollutionis periculum. Cum verò frequenter subesse possit in contactibus valde impudicis, hi omninò sunt coniugibus dissuadendi: nisi ordinentur ad copulam, vel saltem ea petatur, quando aduertitur periculum. Vnde videtur minus probandum, quòd ait Sanchez lib. 9. de matrimonio, disp. 45. n. 36. non semper esse mortales tactus exercitos cum periculo pollutionis etiam in petente: id. inquam, minus probatur, cum pollutio eo casu possit vitari petendo actum conjugalem, quem coniugatus potest exercere. Confirmatur, si dans operam rei alioquin licitæ & præceptæ aduertat inde securitatem pollutionem, quam retenta actione possit impedire, teneatur impedire, alioquin mortaliter peccabit: cum ergo coniugatus in nostro casu possit occurrere pollutioni per actum conjugalem, qui non est ei difficilis, teneatur illum exercere: propter quam rationem, per se loquendo, sentio compartem, quæ per modum reddentis eodem actus cum delectatione venerea patitur, vel exercet, teneri actum conjugalem petere, si aduertat in se pollutionis periculum, & nulla circumstantia extrinseca excuset: alioquin pollutionem censendam ei voluntariam, cum eam possit impedire per medium non extraordinarium statui matrimoniali, idque

Sup. hoc in tom. 8. tr. 6. Ref. 20. §. Quæro sextum, post medium, verificatur.

sine magno grauamine, vt suppono. Huc vsque Præpositus. Et Villalobos in summ. tom. 1. tract. 15. diff. 42. num. 1. sic ait. [Los aspectos, tocamientos, y caricias, son licitos entre los casados, y no llegan a pecado mortal, quando no ay peligro de pollucion, y con los abraços y osculos se intente solo mostrar señal de amor, no seria pecado ninguno, non auiedo el dicho peligro.] Sic ille. Et reuera in his materiis cautè procedendum est, nec habetur licentia.

RESOL. CXCIV.

An tactus, oscula, aspectus, & verba impudica sint licita inter coniugatos, etiam si ex illis præuisa sequatur dissolutio, aut membrorum seruitium generationi commotio? Ex part. 3. tract. 4. Resol. 1. alias 226.

§. 1. AD hanc quæstionem ita respondet Sanchez de matrim. tom. 2. lib. 9. disp. 46. n. 41. §. 1. Non existimo esse mortale in coniugatis per tactus, & verba turpia, delectationemque veneream in copula cogitata confurgentem dare causam commotioni membrorum seruitium generationi, & non currere in delectationes præuisas, quamuis inter solutos id esset lethale; nam hoc non est gratè datum generationis in tali statu, & aliunde ex delectationibus, & spirituum commotionibus in eis vacat culpa mortali. Ita Sanchez, & post illum Salas in part. 2. tom. 2. quæst. 74. tract. 13. diff. 6. §. 1. n. 135. & Villalobos in summa, tom. 1. tract. 15. diff. 42. num. 1. vbi sic asserit. [Los aspectos, tocamientos, y caricias, son licitos entre los casados, y no llegan a pecado mortal, quando no ay peligro de pollucion, por que el acto a que se ordena, o de donde nace la delectacion, no es pecado entre los casados, si con los abraços y osculos se intente solo mostrar señal de amor, no seria pecado ninguno, non auiedo el dicho, mas si aquellos actos fueren dirigidos solo a deleyte sin animo de llegar a la copula, solo seria pecado venial, y aunque en esto vnieste periculum delectationis, no seria pecado mortal entre casados.] Sic Villalobos, vide supra in resol. 199.

RESOL. CXCIV.

Quidam vir in absentia coniugis sapia balui delectationem de actu coniugis præterito, & etiam futuro, si actu præsens esset, sine tamen aliquo periculo pollutionis: Confessarius obligauit illum ad explicandum numerum prædictarum delectationum, quæ postea à me, an vere in illis delectationibus peccauerit mortaliter? Et quid, si ex tali delectatione procedat aliqua commotio, & alteratio in partibus pudendis, alioquin periculo tamen pollutionis? Et deducitur, quod in viduis esset lethale delectari de copula præterita, quasi tunc esset præsens? Ex part. 3. tr. 17. & Misc. 3. Resol. 36.

§. 1. QVOD sic opinatus est Syluest. verb. delectatio. Sup. 1. num. 2. & Nauar. op. 16. num. 10. quos sequuntur neoterici multi, vt Ioan. Salas in part. 2. tract. 10. diff. 6. §. 1. n. 209. Azor. tom. 1. lib. 4. cap. 6. quæst. 8. Fernandez in suo ex. 1. T. heres. part. 4. cap. 2. §. 1. num. 6. & nouissimè Rodriguez in summ. tom. 3. cap. 88. num. 7. Probat, quia de simili-

Sup. his vi-
duis in Ref.
not. prae-
terita, in di-
versis eius
verf. & fig-
nante in fi-
ne, & in §.
vlt. huius
Ref. & supra
latē in Ref.
39.

Sup. hoc in
Ref. seq. §. 2.
prope fine,
verf. Et haec,
& lege infra
doctrinam
Ref. 197. Et
ex Ref. 199.
§. Verum,
ante mediū.

būs idem ius, & iudicium est: sed in viduis esset le-
thale delectari de copula praeterita, quasi tunc esset
praesens. Ergo idem erit & in coniugatis.

2. At ego semper in praxi contrariam senten-
tiam amplexus sum, cum Cutiele in part. 2. quest. 74.
art. 8. dub. 3. §. 2. diffi. ultate 3. Zanard. in directior. Theo-
log. part. 1. tract. de matrim. cap. 4. 1. Bonacina de matr.
quest. 4. punct. 8. num. 12. Sanchez de matrim. tom. 3.
lib. 9. disp. 44. num. 3. Valquez in part. 2. tom. 2. diff. 113.
cap. 2. n. 2. Lessio de iust. lib. 4. cap. 3. dub. 1. num. 121.
Reginald. tom. 1. lib. 11. cap. 5. num. 52. Medina in
part. 2. quest. 74. art. 8. & Coninch. de Sacram.
disp. 34. dub. 11. num. 113. Et ratio est, quia delecta-
tio sumit malitiam, & bonitatem ex obiecto. At
obiectum huius delectationis est licitum. Ergo licita
erit & delectatio. Et hęc opinio procedit, etiam si
ex tali delectatione procederet aliqua commotio, &
alteratio in partibus pudendis, abique periculo ta-
men pollutionis. Sic Bonacina, Zanardus, Valquez,
& Sanchez ubi supra.

3. Ad argumentum contrarium responderetur,
disparitatem esse manifestam, nam vidua non potest
ita delectari circa actum habitum cum coniuge de-
functo, quia hic actus iam in praesenti est ei illicitus,
& non autem est illicitus coniugatae. Potest igitur
coniux sumere delectationem de actu coniugij
praeterito, vel futuro, etiam si illum, tanquam praesentem,
& nunc exercitum per imaginationem consti-
tuat, & sic copula imaginaria se oblectare.

RESOL. CXCVI.

An delectatio in vidua coniugis de copula cum coniuge
absente sit peccatum mortale?

Et quid, si ex ea delectatione consergeret membri pu-
dendi commotio, & alteratio absque pollutionis pe-
riculo?

Et inferitur, quod in vidua, & sponsa de futuro similis
delectatio est peccatum mortale?

Sed maior difficultas superest, an coniux possit absque
gravi peccato se ipsum tangere ex voluptate carnali,
non referendo ad copulam?

Et an coniuges non peccent mortaliter, qui libere pos-
sunt actum carnalem exercere, si huiusmodi tactus
circa se, vel partem exercent ad sedandas car-
nis tentationes, quamvis actum coniugalem non in-
tendant?

Et notatur delectationem in actu coniugij in
absentia non esse moraliter illicitam coniugatis, etiam
quoties copula coniugibus est illicita, vel ob circum-
stantiam extrinsecam, vel ob periculum sanitatis,
vel abortum, &c? Ex part. 9. tract. 8. & Misc. 3.
Ref. 44.

Sup. hoc in
Ref. praeteri-
ta, & infra
in Ref. 198.
§. Sed non, &
in Ref. 199.
§. Verum.

§. 1. Affirmatiue nominatim contra me respon-
det Pater Bordonus in Consil. Regul. tom. 2.
resol. 74. quest. 2. num. 6. Tum quia huiusmodi cogi-
tatio non potest referri in bonum proles, cum ima-
ginatio nullum ordinem habeat ad prolem, neque
aliquid operetur huiusmodi ordinatio, cum sit merē
intellectualis, & nugatoria ad hoc, non valens excu-
sare à peccato: ergo peccaminosa est; neque refert,
quod quis copula coniugali cogitet ea intentione, vt
eam referat in bonum proles, quia ea imaginaria
frustratoria est ad hunc effectum, & quandoque non
adest bonum proles, si imaginatio referatur ad copu-
lam sterilem. Tum quia in vidua similis delectatio est
peccatum mortale: ergo & in coniugatis; cum idem
faciendum sit iudicium de similibus, ex vulgaris lu-
ribus. Tum quia non solum debemus abstinere à
malo, sed etiam ab omnibus illis mediis, quae possunt

nos inducere, & maxime proximē ad malum pepe-
trandum, quia finis, & mediorum eadem est ratio, lib.
oratio ff. de sponsal. media enim sequuntur naturam sui
finis, & ab eo regulantur, ibidem Bartolus; & finis dat
necessitatem mediis, in quem, si quis non potest, ne-
que in mediis; & eadem obligatione quis tenetur ad
media, quae constingitur ad finem; sed quilibet sub
mortali tenetur se abstinere à motibus voluntariis
partium pudendarum: ergo & mediis, per quae tales
motus causari possunt, cuiusmodi est imaginatio copu-
lae etiam coniugalis inter absentes. Tum quia con-
iugati absentes ab inuicem in quolibet actu venereo
se habent, tanquam non coniugati, iuxta illud Apo-
stoli 1. Corimb. 7. Qui habent uxores tanquam non
habentes sint. Ita ille, qui postea addit: Et ex his pa-
tet, quā immeritō sententiam Sanchez Diana vocet
probabilissimam; sufficit enim, si aliquiter sit
probabilis apud ipsum, & alios; nam apud me iudi-
catur improbabilis, cum ex tali imaginatione pro-
ximē sequatur carnis alteratio, & voluntaria sensua-
lis delectatio, quae sine dubio peccatum graue est.

2. Sed etiam poterat penes ipsum sententia San-
chez magnam probabilitatem habere non solum ex
principiis intrinsecis, sed saltem ex principio extrin-
secis, nempe auctoritate Doctorum: nam praeter
Sanchez, hanc sententiam docet Valquez, Lessius,
Salas, Layman, Coninch, Sancius, Palaus, qui-
bus adde Ioannem Praepositum in part. D. Thome
quest. 6. de bonis matrim. dub. 26. n. 192. Ochagatium
tract. 5. de matrim. quest. 12. Hurtadum disp. 10. diffi. ul.
10. num. 47. Martium Perez de Matrim. disput. 54.
sect. 1. num. 7. Bossium tract. de S. ruptis. §. 7. num. 152.
Dicatillum de iust. lib. 1. disput. 3. dub. 15. num. 220.
Et hi omnes meritō vocari possunt Gigantes Theo-
logiae: unde saltem ex eorum auctoritate nostram
sententiam contra Patrem Bordonum satis probabi-
lem esse patet. Nec desunt pro illa rationes. Quia ta-
lis delectatio appetitus sensitui & commotio, mem-
brorum, ac spirituum generationi inferuentium in
coniugibus de se, seu per se loquendo, ad copulam
maritalem ordinantur, sicut & tactus impudici inter
eosdem coniuges; per accidens autem est, quod
propter absentiam, aut aliud simile impedimentum
copula non exercentur: ergo sicut tactus impudici
inter coniuges ob solam voluptatem, absque animo
copulae, eo quod natura sua inter coniuges ordina-
tur ad actum coniugalem, ratione matrimonij, ex-
cusantur à culpa mortali, sicut excusatur à mortali
culpa ipsa maritalis, vt tradit Sanchez lib. 9. de ma-
trim. diff. 44. num. 11. & docent Doctores communi-
ter, quos ipse allegat, & alij tam antiqui, quam re-
centiores. Ita etiam matrimonium à mortali excusat
in coniugibus delectationem in appetitu sensitiuo
de copula maritali cogitata, & ex ea ortam commo-
tionem corporis, & spirituum generationi inferuentium;
cum haec omnia de se in coniugibus, sicut &
tactus impudici, oscula, & amplexus, tanquam me-
dia ad finem ordinantur ad copulam materialem, quae
inter coniuges est licita. Quare omnia praedicta, si
tantum propter delectationem à coniugibus appe-
tantur, & exercentur absque pollutionis periculo,
erunt peccatum veniale, quia extrahunt à suo fine;
sicut enim defectus debiti finis in habenda copula
coniugali, non est culpa mortalis, sed tantum venia-
lis, nisi finis mortalis intendatur, vt docet idem
Sanchez eodem lib. 9. disp. 8. num. 8 & 9. & est Docto-
rum communis: ita etiam defectus debiti finis in
praedictis actibus praebulibus ad actum coniugalem
erit solum culpa venialis, secluso alio fine mortali,
vel periculo pollutionis: alioqui certum est peccare
mortaliter coniuges, si animadvertant ex illa comi-
tione

in viduis;
& late in
alia Ref.
eius not.